

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSA del. do SN Dariusz Czajkowski

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza
w sprawie M. F.

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 grudnia 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 21 lutego 2012 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 11 kwietnia 2011 r.,

- 1. oddala kasację;**
- 2. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

M. F. został skazany następującymi, prawomocnymi wyrokami:

1. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 10.12.2007 r., sygn. akt II K 1822/07/S, za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k., popełnione w dniu 24.06.2007 r. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat tytułem próby oraz karę grzywny (art. 33 § 2 k.k.) w wymiarze 60 stawek dziennych po 10 zł każda stawka,

gdzie postanowieniem sądu z dnia 11.03.2010 r., sygn. akt XIV Ko 5809/09/S, zarządzono karę pozbawienia wolności do wykonania z zaliczeniem na poczet tej kary okresu zatrzymania w dniu 24.06.2007 r.;

2. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 25.02.2008 r., sygn. akt II K 176/08/S, za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k., popełnione na przełomie 1/2.11.2007 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat tytułem próby oraz karę grzywny (art. 71 § 1 k.k.) w wymiarze 60 stawek dziennych po 10 zł każda stawka, gdzie postanowieniem sądu z dnia 11.03.2010 r., sygn. akt XIV Ko 5809/09/S, zarządzono karę pozbawienia wolności do wykonania z zaliczeniem na poczet tej kary grzywny uiszczonej, co spowodowało skrócenie kary pozbawienia wolności o 60 dni pozbawienia wolności oraz zaliczenie na poczet tej kary okresu zatrzymania w dniu 3.11.2007 r.;
3. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 03.09.2009 r., sygn. akt II K 1014/09/S, za przestępstwo z art. 224 § 2 k.k., popełnione w dniu 1.07.2009 r. na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat tytułem próby oraz karę grzywny (art. 71 § 1 k.k.) w wymiarze 60 stawek dziennych po 10 zł każda stawka;
4. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 19.01.2010 r., sygn. akt II K 1619/09/S:
 - za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 5.04.2009 r., na karę roku pozbawienia wolności;
 - przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione dnia 21.08.2008 r. na karę roku pozbawienia wolności oraz karę grzywny (art. 33 § 2 k.k.) w wymiarze 60 stawek dziennych po 10 zł każda stawka,gdzie w miejsce wyżej orzeczonych kar wymierzono skazanemu karę łączną roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat tytułem próby, z zaliczeniem na poczet kary

grzywny okresu zatrzymania w dniach 4 i 5 września 2009 r., gdzie postanowieniem sądu z dnia 22.12.2010 r., sygn. akt XIV Ko 5851/10/S, zarządzono karę łączną pozbawienia wolności do wykonania z zaliczeniem na poczet tej kary okresu zatrzymania w dniach 04.09.2009 r. i 05.09.2009 r.;

5. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 26.07.2010 r., sygn. akt II K 493/10/N, za:

- przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 22.03.2010 r., na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności,
- przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 26.03.2010 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,
- przestępstwo z art. 286 § 1 k.k., popełnione w dniu 27.03.2010 r., na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności,

gdzie w miejsce wyżej orzeczonych kar wymierzono skazanemu karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności;

6. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 8.12.2010 r., sygn. akt II K 820/10/S, za przestępstwa z art. 278 § 1 i 5 k.k. i art. 276 k.k. w zw. 11 § 2 k.k. i art. 278 § 1 k.k. i art. 278 § 1 i 5 k.k. i art. 276 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 278 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 278 § 1 i 5 k.k. i art. 279 § 1 k.k. i art. 279 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 276 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w z art. 12 k.k. popełnione w okresie od dnia 14.02.2007 r. do dnia 12.12.2009 r. na karę 3 lat pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy w K., wyrokiem łącznym z dnia 11 kwietnia 2011 r., sygn. akt II K 197/11/S:

I. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. i na mocy art. 85 k.k. oraz art. 86 § 1 k.k. w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności, orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w K. z dnia 10.12.2007 r., sygn. akt II K 1822/07/S i Sądu Rejonowego w K. z dnia 25.02.2008 r., sygn. akt II K 176/08/S, wymierzył skazanemu M. F. karę łączną 3 lat pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonej w punkcie I wyroku kary łącznej pozbawienia wolności okres kary dotychczas odbytej w sprawie II K 1822/07/S, II K 176/08/S w tym: okres zatrzymania w sprawie II K 1822/07/S w dniu 24.06.2007 r. i okres zatrzymania w sprawie II K 176/08/S w dniu 3.11.2007 r. oraz okres 60 dni, o jaki została skrócona kara pozbawienia wolności w sprawie II K 176/08/S, w związku z uiszczeniem kary grzywny orzeczonej w tej sprawie;

III. rozwiązał orzeczenie o karze łącznej zawarte w pkt III wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 19.01.2010 r., sygn. akt II K 1619/09/S;

IV. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. i na mocy art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w K. z dnia 19.01.2010 r., sygn. akt II K 1619/09/S i Sądu Rejonowego w K. z dnia 3.09.2009 r., sygn. akt II K 1014/09/S, wymierzył skazanemu M. F. karę łączną 2 lat pozbawienia wolności;

V. na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonej punkcie IV wyroku kary łącznej pozbawienia wolności okres kary dotychczas odbytej w sprawie II K 1619/09/S, II K 1014/09/S, w tym okres zatrzymania w sprawie II K 1619/09/S w dniach 4.09.2009 r. i 5.09.2009 r.;

VI. rozwiązał orzeczenie o karze łącznej, zawarte w pkt IV wyroku Sądu Rejonowego w K. Wydział II Karny dnia 26.07.2010 r., sygn. akt II K 493/10/N;

VII. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. i na mocy art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrok Sądu

Rejonowego w K. Wydział II K z dnia 26.07.2010 r. sygn. akt II K 493/10/N i Sądu Rejonowego w K. Wydział II Karny z dnia 8.12.2010 sygn. akt II K 820/10/S wymierzył skazanemu M. F. karę łączną 3 lat i 7 miesięcy pozbawienia wolności;

VIII. na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonej w punkcie VII wyroku kary łącznej pozbawienia wolności okres kary dotychczas odbytej w sprawie II K 493/10/N, II K 820/10/S.

Od tego wyroku apelację wniósł skazany, a także jego obrońca, który podniósł zarzut obrazy prawa materialnego, tj. art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 89 § 1a k.k. oraz zarzut rażąco surowej kary łącznej.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 21 lutego 2012 roku, sygn. akt IV Ka 1090/11, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Od tego orzeczenia kasację na korzyść skazanego wywiódł prokurator, podnosząc zarzut rażącego i mającego wpływ na treść wyroku naruszenia przepisu prawa materialnego – art. 89 § 1 k.k., polegającego na wyrażeniu błędnego poglądu prawnego, że - w oparciu o ten przepis – istniała możliwość wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za zbiegające się przestępstwa, za które orzeczono jednostkowe kary pozbawienia wolności z warunkowym i bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, w odniesieniu do zbiegających się wyroków, wydanych w sprawach za przestępstwa popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 r.

Na podstawie tak sformułowanego zarzutu prokurator wniósł o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie jest zasadna.

Zgodnie z treścią art. 523 § 1 k.p.k., kasacja może być wniesiona wyłącznie z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Nadzwyczajny charakter kontroli kasacyjnej nakazuje traktować ją jako instrument służący eliminowaniu szczególnie wadliwych orzeczeń, które nie powinny funkcjonować w obrocie prawnym. Kryterium stopniowania wadliwości orzeczeń stanowi ocena, czy dane naruszenie prawa można określić jako rażące, a zatem czy ranga i stopień nieprawidłowości uprawnia do stwierdzenia, że obraza prawa jest niewątpliwa i oczywista (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2012 r., IV KK 398/11, Prok.i Pr.-wkł. 2012/9/11, LEX nr 1215358).

Mając na uwadze powyższy kontekst formalno-procesowy zarzut podniesiony przez prokuratora w kasacji należy uznać za chybiony. W istocie nie chodzi tu bowiem o wadliwą interpretację art. 89 § 1 k.k., prowadzącą do jego niewłaściwego zastosowania, ale o konkurencyjność dwóch możliwych sposobów wykładni tego przepisu. To z kolei uprawnia do stwierdzenia, że jeżeli w odniesieniu do jakiegoś unormowania nie występuje dominująca wykładnia, w szczególności taka, która byłaby potwierdzona spójną linią orzeczniczą i zgodnym stanowiskiem doktryny, to wybranie przez sąd orzekający jednej z możliwych dróg egzegezy i w oparciu o jej rezultat zastosowanie danego przepisu nie może zostać uznane za rażące naruszenie prawa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2010 r., II KK 27/09, Biul.PK 2010/4/21-22, Prok.i Pr.-wkł. 2011/1/20, LEX nr 603919). W tym kontekście należy stwierdzić, że wbrew temu, co twierdzi skarżący, na gruncie badanego zagadnienia prawnego nie można obecnie mówić, o tym, że jeden z możliwych rezultatów wykładni art. 89 § 1 k.k. jest dominujący, zwłaszcza że uchwała Sądu Najwyższego, na którą powołuje się skarżący od początku była krytykowana przez znaczną część przedstawicieli doktryny (zob. glosy do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, K. Grzegorzcyka, WPP 2001/2/150, M. Gajewskiego, M.Prawn. 2001/18/940, J. Matrasa, Prok.i Pr. 2002/1/119-123, W. Marcinkowskiego, WPP 2002/3/160; por. A. Marek, *Kodeks*

karny. Komentarz, LEX 2010, teza 3 do art. 89), a w ostatnim czasie wydano szereg orzeczeń, zajmujących identyczne stanowisko, co orzekające w niniejszej sprawie Sądy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., IV KK 262/11, LEX nr 1044057; wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 14 czerwca 2011 r., IV KK 159/11, LEX nr 848159, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 maja 2011 r., II AKa 168/10, KZS 2011/9/75, LEX nr 1099288).

Należy podkreślić, że pomimo procesu konwergencji między systemem prawa stanowionego i precedensowego, w polskim porządku prawnym sędziowie podlegają jedynie Konstytucji i ustawom (zob. art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Na gruncie Kodeksu postępowania karnego wyrazem niezależności sądów jest zwłaszcza zasada samodzielności jurysdykcyjnej (art. 8 § 1), od której wprawdzie istnieją wyjątki (jak np. instytucja pytań prawnych), jednak muszą być one stosowane ściśle. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości związane jest immanentnie z dokonywaniem ocen prawnych, które są rezultatem przyjętego sposobu wykładni. W jej ramach sąd zobligowany jest wyeliminować wszelkie wątpliwości interpretacyjne w oparciu o powszechnie uznane i akceptowane metody wykładni. Jeżeli proces egzegezy został przeprowadzony prawidłowo, a ponadto rozumowanie sądu zostało dokładnie przedstawione w części motywacyjnej orzeczenia, to procedowanie tego sądu nie może zostać ocenione jako naruszające w sposób rażący przepisy prawa. O stwierdzeniu uchybienia tej rangi nie może być zatem mowy, jeżeli dwa, dopuszczalne sposoby wykładni wprawdzie prowadzą do przeciwnych rezultatów, ale oba mogą być poparte logiczną argumentacją językową oraz systemową i nie pozostają w rażącej sprzeczności z *ratio legis* interpretowanego przepisu. Brak jest bowiem wówczas „niewątpliwości”, czy też „oczywistości” naruszenia prawa, co dopiero prowadziłoby do stwierdzenia wystąpienia w sprawie podstawy kasacji, o której mowa w art. 523 § 1 k.p.k. Już tylko ta konstatacja prowadzi do wniosku o konieczności oddalenia kasacji.

Przechodząc jednak mimo tego na grunt rozważań materialno-prawnych, związanych z podniesionym zarzutem, w pierwszej kolejności należy odnieść się do kwestii zastosowania art. 4 k.k., na co wskazuje skarżący w uzasadnieniu kasacji. W tym kontekście rację ma Sąd odwoławczy, który stwierdził, że reguły intertemporalne, wyrażone w tym przepisie nie mają w niniejszej sprawie zastosowania. Wprowadzie ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 206, poz.1589) dodano § 1a do art. 89 k.k., który stanowi, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, to jednak podstawą wyroku łącznego w zakresie nieskorzystania z instytucji warunkowego zawieszenia kary łącznej był art. 89 § 1 k.k., którego zmiana polegała jedynie na wyraźnym wskazaniu, że o warunkowym zawieszeniu kary łącznej sąd orzeka w wyroku łącznym. W doktrynie podkreśla się, że zmiana wykładni ustawy jest tylko zmianą sposobu jej rozumienia i nie może uruchomić stosowania przepisów prawa międzyczasowego (zob. A. Zoll, w: Zoll Andrzej (red.), G. Bogdan, Z. Cwiągalski, P. Kardas i in., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1-116 k.k.*, teza 11 do art. 4).

Już tylko na marginesie trzeba zaznaczyć, że dla kwestii intertemporalnych, związanych ze stosowaniem art. 89 k.k. nie ma znaczenia moment złożenia wniosku o wydanie wyroku łącznego, tj. to, czy został on wniesiony przed, czy po dniu 8 czerwca 2010 r. Instytucja kary łącznej, a tym samym wyrok łączny związana jest z czasem dokonywania przestępstw, za które wymierzone kary mogą podlegać łączeniu, a nie z momentem podjęcia inicjatywy, zmierzającej do wydania wyroku łącznego.

Należy podkreślić, że wraz ze zmianą normatywną, stanowiącą jednoznaczny wyraz woli ustawodawcy, obalony został argument aksjologiczny o zakazie pogarszania sytuacji skazanego w wyroku łącznym. Fakt ten miał wpływ wyłącznie

na samą wykładnię art. 89 § 1 k.k., a nie na jego treść, którego zresztą literalne brzmienie nigdy nie wiązało sądu w zakresie skorzystania z dobrodziejstwa warunkowego zawieszenia kary łącznej (zob. A. Marek, *Kodeks karny*, op. cit., teza 3 do art. 89). Z tego względu stanowisko, wyrażone w powoływanej przez skarżącego uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r. (I KZP 2/01, OSNKW 2001/5-6/41, Prok.i Pr.-wkł. 2001/5/2, Biul.SN 2001/3/15, Wokanda 2001/7-8/26), która zapoczątkowała linię orzeczniczą ograniczającą uprawnienie sądu w ramach orzekania kary łącznej bez warunkowego jej zawieszenia, a która – jak zaznaczono wcześniej – była już w momencie jej wydania kontestowana w piśmiennictwie, *de lege lata* pozbawione jest zasadniczej racji, skoro ustawodawca w art. 89 § 1a k.k. przewidział wprost możliwość orzeczenia na niekorzyść oskarżonego kary łącznej pozbawienia wolności w przypadku, gdy podlegające łączeniu kary jednostkowe zostały orzeczone z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. *A maiori ad minus* za tym bardziej dopuszczalne należy uznać orzekanie w wyroku łącznym kary bezwzględnej pozbawienia wolności, gdy nie wszystkie kary podlegające łączeniu zostały warunkowo zawieszony (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2011 r., IV KK 159/11, LEX nr 848159).

Trafnie ponadto wskazuje się w piśmiennictwie, że art. 89 § 1 k.k. musi być odczytywany łącznie z art. 85 k.k. W przeciwieństwie do tego ostatniego przepisu stanowiącego instytucję, która w przypadku spełnienia przesłanek określonych w art. 85 § 1 k.k. musi zostać zastosowana, warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej pozbawienia wolności jest fakultatywne, nawet w sytuacji, gdy zaistnieją przesłanki określone w art. 69 k.k. (zob. S. Żółtek, *Glosa do postanowienia SN z dnia 30 września 2009, I KZP 12/09*, teza 1, PiP 2010/4/137-142).

Warto jeszcze wskazać na aspekt funkcjonalny wykładni art. 89 § 1 k.k., uwzględniającej treść § 1a tego przepisu. Pozwala ona najpełniej realizować zasadniczą funkcję kary łącznej, jaką jest racjonalizacja rozmiarów represji karnej, tj. dostosowanie wymiaru kary do całokształtu sytuacji procesowej (wielość skazań), z

uwzględnieniem celów kary, które mogą zostać spełnione pomimo faktycznego zmniejszenia jej wymiaru. Skutek ten nie jest jednak celem kary łącznej, ale stanowi *in concreto* wynik racjonalnej polityki karnej. Nie można bowiem zapominać o tym, że orzekając w przedmiocie wyroku łącznego sąd dysponuje najpełniejszym obrazem działalności przestępczej oskarżonego i z tego względu tym bardziej nie powinien być krępowany ograniczeniami w zakresie decyzji o zawieszeniu wykonania kary łącznej. Trzeba zauważyć, że sąd orzekający karę jednostkową, który – nie dysponując informacjami o innych nieosądzonych przestępstwach oskarżonego – może stwierdzić występowanie przesłanek z art. 69 k.k. i warunkowo zawiesić wykonanie kary, o czym nie byłoby mowy, gdyby orzekał w przedmiocie wszystkich przestępstw, popełnionych w realnym zbiegu przez danego oskarżonego. Z tego względu należy stwierdzić, że uniemożliwienie sądowi orzekającemu w przedmiocie wydania wyroku łącznego wymierzenia kary łącznej bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, gdy wszystkie lub jedna z kar zostały orzeczone z warunkowym zawieszeniem wykonania byłoby nieracjonalne i prowadziłyby do nierównego traktowania oskarżonych w tej samej sprawie, co spowodowane byłoby jedynie odmiennymi realiami procesowymi sprawowania wymiaru sprawiedliwości, którego korektę umożliwia właśnie instytucja wyroku łącznego.

Z tych względów Sąd Najwyższy w orzekającym tu składzie nie podzielił takiej wykładni art. 89 § 1 k.k., która zakazywałaby możliwości orzeczenia kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności, jeżeli przynajmniej jedna z podlegających łączeniu kar jednostkowych zostałaby orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Brak było bowiem dla przyjęcia takiego stanowiska podstaw w treści art. 89 § 1 k.k., jak również nie przemawiała za nim argumentacja natury aksjologicznej, co stało się oczywiste po wejściu w życie przepisu art. 89 § 1a k.k. z dniem 8 czerwca 2010 r.

Mając na uwadze powyższe rozważania orzeczono, jak w postanowieniu, na podstawie art. 636 § 1 *in fine* k.p.k. wydatkami postępowania kasacyjnego obciążając Skarb Państwa.